

GLEDALIŠKI LIST

Narodnega gledališča v Ljubljani

1942-XX--43-XXI

DRAMA

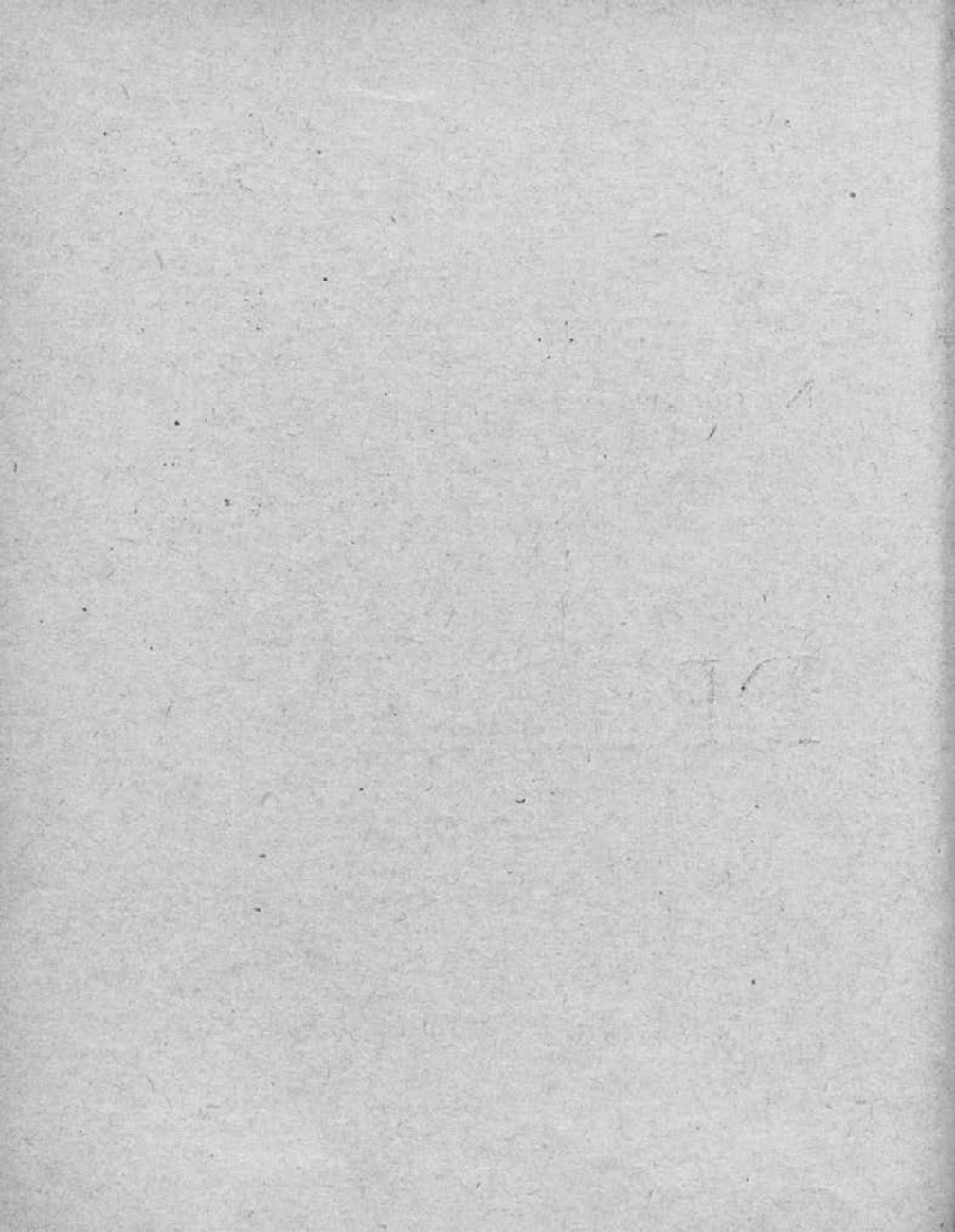
12

CARLO GOLDONI:

MIRANDOLINA

(PRI LEPI KRČMARICI)

Lit 2:—

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI
1942-XX./43-XXI. DRAMA Štev. 12

CARLO GOLDONI

MIRANDOLINA (PRI LEPI KRČMARICI)

PREMIERA 11. FEBRUARJA 1943-XXI

C. Goldoni: „Mirandolina“

Nekateri ljudje trdno verujejo v svojo usodo in poslanstvo, in ni tako močne sile, ki bi jih odvrnila od njihovih sklepov. Zdi se, da je res v usodi tisti fluid, ki žene in krepi voljo in moč v slehernem živem bitju, da se dogaja in nasposled zgodi z njim, kar mu je bilo že z rojstvom — usojeno. Goldoni, ki ga je oče namenil za zdravnika in pozneje za odvetnika, ni bil ne eno ne drugo; bil je le gledališki človek.

Večno nemirni in neugnanj popotnik Goldoni se je rodil 22. februarja 1707. v Benetkah, v palači Centanni. Njegovo življenje je bilo od začetka do zadnjih dni silno pestra komedija. Ne gre ga prištevati k tako imenovanim čudežnim izvoljencem; bil pa je gibčnega in bistrega duha in neprestano nagnjen do vedno novih doživetij. Kot štiriletni malček, se je sprijaznil z branjem in pisanjem, in komaj osemletnik je naskrivaj napisal komedijo, ki so jo z občudovanjem prebirale vse mamine znanke in prijateljice, slednjič so poslali prepis celo očetu, ki se je tedaj mudil v Rimu. Še kot izpeljanček, je mladi Goldoni vkljub vsem ugovorom in prepovedim pobegnil z igralsko družbo; bil je večkrat, a največkrat nesrečno zaljubljen: zdaj v igralko, zdaj v postrežnico, enkrat v meščanko,

drugič v deželanko ... Ko je gledal v družini Bastia nabožno igro, je sklenil obleči si kapucinsko kuto, a ga je menišтво čez 14 dni minilo. Postal je končno odvetnik, imel pa je v vseh šestih mesecih eno samo stranko. Večkrat mu je trda predla, pa se mu je spet nasmehnila sreča; nekoč so ga na potovanju napadli roparji, ga slekli do golega. Toda vedno vedri Goldoni ni nikoli klonil, znova se je postavil na noge; trdno zaverovan v svoje poslanstvo, se je še z večjo strastjo lotil dela. Pisal je in pisal. In ko so 24. novembra 1734 v Benetkah vprizorili z izrednim uspehom njegovo prvo tragikomedijo »Belisario«, se je posvetil samo gledališču. Začela se je njegova slavna, a tudi trnjeva pot. Naravnost navdušenemu sprejemu njegovih vprizoritev so siedile predstave, ki jih je občinstvo izžvižgalo in zgodilo se je celo, da se je moral avtor skriti pred pobesnelo in nerazsodno množico. A vsakemu geniju je dano, da ga uspehi ne omamijo in ne preslepe, neuspehi pa ga ne zmeljejo in ukлонijo. Leta 1762. se je napolil z ženo in nečakinjo v Pariz; spisal je tam komedijo »Il burbero benefico« (»Dobrohotni godrnjač«), ki so jo vprizorili v francoščini z velikim Poklicali uspehom. so ga na dvor Ludovika XV. kot učitelja italijansčine, leta 1778. se je seznanil z Voltaire-om in se z njim prsrčno spoprijateljil.

Kar je Špancem Calderon, Angležem Shakespeare, Francozom Molière itd., je bil Apeninskemu polotoku Goldoni. Dasi mu ne pritrče slava omenjenih zvezdnikov in je imel celo v svojih domorodnih sodobnikih vrhove (zlasti v dramatiku Alfieriju), ki so ga v nekem pogledu močno prekašali, je bil in je še danes edino Goldoni najpopularnejši italijanski klasik, spoštovan od učenih glav in oboževan od meščanstva do najbolj preprostega ljudstva. Ni gledališke poklicne ali diletantske skupine v Italiji, ki ne bi od časa do časa zaigrala katerokoli njegovo komedijo; pa tudi na vsakoletnih slavnostnih predstavah, ki se vrše v Benetkah, odnosno na Lidu in jih obiskuje najodličnejša družba vsega sveta, sta skoro vedno na repertoarju ena ali dve Goldonijevi komediji, vprizorjeni navadno na prostem. Od kod ta priljubljenost in skoro blazna zaverovanost v Goldonija? Nekaj je znal, česar marsikateri dramatik ne znajo: pisati neposredno iz srca za srce, brez olepšavanja, brez umetničenja; dobro se je zavedal, da odrski jezik ni literatura; njegove osebe govore

kakor jim je Stvarnik ustvaril usta; zato so večkrat grajali njegov slog, ki je mestoma res močno primitiven, besede se mu izmikajo z jezika, kakor nanese situacija, ne oziraje se na levo in desno. V svojih dialogih je mnogokrat naivno preprost, a zato nič manj naraven in odkritosrčen. Ne smeješ se njegovemu duhovičenju, njegova duho-

MIRA DANILOVA

vitost in komika sta baš v njegovi, rekli bi — nedolžni, blaženi omejenosti, ki jo očitujejo nekateri njegovi značaji. Sam pravi: »Vsa prizadevnost, ki sem jo imel pri pisanju svojih komedij, je bila — ne delati sile naravi.« In njegov občudovalec in oboževalec Voltaire mu je pisal: »Dragi moj gospod, slikar in sin narave, ljubim Vas, odkar Vas berem. Videl sem Vašo dušo v Vaših delih.

Rekel sem si: to je pošten in dober človek, ki je očistil italijanski oder, človek, ki ustvarja s fantazijo in piše z razumom. Kakšna plovovitost, kakšna čistota in kako naraven in prikupljiv je Vaš slog. Oteli ste svojo domovino iz rok harlekinov...«

In res je Goldoni preosnoval italijanski oder, ga postavil na zdrave noge in temeljito ozdravil s tem, da je začel izpodrivati tako imenovano »commedie dell' arte«. (Mimogrede povedano je bila, »commedia dell' arte« precejšnjega pomena za razvoj gledališke ali še boljše, igralske umetnosti, a to ne sodi v okvir tega čiančiča.) Ni izpodrival in izpodrinil to zvrst gledališke umetnosti s filozofskimi in učenimi razpravami, temveč podzavestno s svojimi najboljšimi komedijami. In v tem je nesporno najgloblji Goldonijev pomen in njegova največja zasluga.

Ne gre tajiti, da očitujejo vse Goldonijeve komedije, zlasti začetne, še vedno nekoliko primese »čistega komedijanstva«; celo »Mirandolina«, gotovo ena najboljših Goldonijevih stvaritev, ni brez teh prvin.

»Mirandolina« ni danes skoro nič manj sodobna kakor je bila pred malo manj kot 200 leti (prva vprizoritev 1753. leta v Benetkah.) Zato je še vedno stalno na repertoarju prenekaterih gledališč in gledaliških družin. Pridobila je tak sloves, da je postala soznačica za zapeljivo in prebrisano žensko, kakor sta Molièrov »Tartuffe« in Calderonov »Sodnik Zalamejski«, soznačici za svetlohlince, odnosno za moža poštenjaka in časti. Nič bolj naravnega, da so se zanimale za to vlogo celo najslavnejše igralko kot je bila edinstvena Eleonora Duse. »Mirandolina« ali »Pri lepi krčmarici«, je še danes stalno in uspešno na gledaliških sporedih. Pa tudi moški: zagrizeni sovražnik žensk, vitez Ripafratta, mladostnovihravi grof Albafiorita in postarni markiz di Forlipopoli, ki se skozi vsa tri dejanja smukajo okoli brhke krčmarice z namenom, pridobiti si njeno naklonjenost in ljubezen, so polnokrvni odrski karakterji. Prizori, kjer krčmarica daje in dene v kozji rog trdovratnega in stanovitnega sovražnika lepega spola, viteza Ripafratta, da se nato zaljubi do ušes vanjo, so klasični in morda najboljši, kar jih je napisal Goldoni. Prav tako je v tretjem dejanju prizor z likanjem cvetober goldonijske odrske izkušnosti in spretnosti. In mislim, da ni preveč še-

pava primera, če rečemo: Goldoni uživa isto popularnost v svojih komedijah kot Verdi v svojih operah.

Človek, ki je s svojim plodovitim delom izpolnil skoro vse 18. stoletje, je umrl sredi burnih dogodkov francoske revolucije (1793) v revščini in zapuščenosti. Zapustil pa je potomcem bogat zaklad, neizčrpljiv vir vedrine in smeha, ki nam je bil in nam je v razvedrilo in v zdravilo.

P. S. Še besedo o vprizoritvi

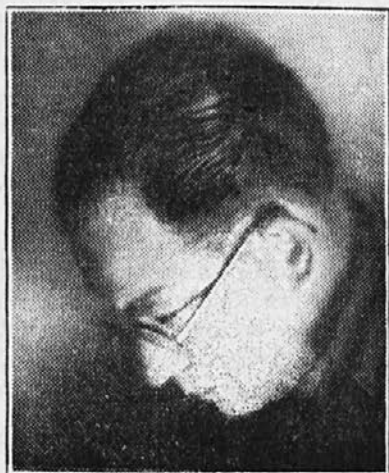
Stvar je ta, da je za nas Slovence vprizarjanje Goldonijevih komedij kljub njihovi navidezni primitivnosti malo kočljiva ali vsaj ne povsem enostavna zadeva. Razlogov za to je mnogo. Ne bom navajal vseh. Kot povedano, je živel Goldoni v času, ko avtorji niso pisali gledaliških iger v današnjem smislu, temveč le nekakšne scenarije, zgolj vsebinske napotke: vsak igralec je vedel, kaj ima predstavljati, kaj je vsebina igre, besedilo k označeni vsebini pa si je po svoji zmožnosti in fantaziji več ali manj spretno sam izmišljal in krojil — improviziral. Tudi pogosti monologi, scene prisluškovanja, govorjenje v občinstvo in podobno, so veljali za učinkovite pripomočke. Nesporno pa so si igralci pridobili s tem silno spretnost in gibčnost duha, odrsko izvežbanost in so potujoči po tujih deželah s svojimi vprizoritvami mnogo pripomogli k razvoju in sproščenosti odrskega izražanja.

Nekateri znaki tega »komedijanstva« so v vseh Goldonijevih komedijah. Da ne bomo delali Goldoniju sile, smo se odločili za srednjo pot: dati Goldoniju, kar je njegovega, to se pravi, naj igralec v izvestnem, a seveda strogo odmerjenem in določenem okviru »teatralno pretirava« (ne karikira!). S tega vidika sem se tudi odločil za stilizirano, improvizirano odrsko podobo in za improvizirane spremembe na odru, ki jih po možnosti igralci sami opravijo. Približati Goldonijeve komedije realizmu ali jih skušati bodisi v režijskem, bodisi igralskem smislu nekako sodobno podomačiti, bi pomenilo — osedlavati kravo.

Jože Kovič.

C. Goldoni

C. Goldoni je bil v Benetkah in Florenci advokat, pisal je že v mladosti razne igre in se končno posvetil gledališču pri raznih igral-skih družinah. Leta 1748. postane »hišni pesnik« v Benetkah v Teatro San Angelo, nato pa v Teatro San Luca. C. Gozzi, njegov enakovredni nasprotnik, je začel prav živahen boj proti njegovim veseloigram, kar je pregnalo Goldonija leta 1761 v Pariz, kjer je

Režiser J. Kovič

na dvoru poučeval princezinje italijanščino. Prevrat ga je oropal pokojnine in umrl je v revščini. V Benetkah ima spomenik.

Goldoni je postavil na oder resničnost in oster humor. V vseh njegovih igrah je viden vpliv commedie dell' arte, ki je najbolj značilna in najbolj priljubljena oblika italijanskega ljudskega gledališča. Po tehniki njegovih iger se kaj lahko opazi vpliv Molièra in Regnarda.

Znamenite so njegove igre v beneškem narečju. »La putta ono-

rata«, »I 4 rusteghi« (Wolf-Ferrarijeva opera »Štirje grobijani« l. 1906) in druge. »Un curioso accidente« je močno vplival na Lessingovo »Mino v. Barnhelm«. Zadnja najboljša dela so pisana v francoščini: »Le bourru bienfaissant« (prevedena v vse evropske jezike), »Le éventail« in druge.

Mnogo njegovih iger je uglasbenih in tudi sam je pisel librete. Leta 1787. je izdal svoj življenjepis »Mémoires pour servir a l'histoire de sa vie et à celle de son théâtre«, ki pa ni povsem zanesljiv, toda je zelo jasno ogledalo njegovega časa in razmer.

Goldoni je že star znanec naše Drame. Po vojni smo igrali njegovo veseloigro »Pri lepi krčmarici« v sezoni 1926/27 v režiji Milana Puglja. Zanimiva je takratna zasedba:

Ripafratta — Cesar, Forlipopoli — Lipah, Alfabiorita Gregorin, Mirandolina — P. Juvanova, Hortenzija — Debeljakova, Dejanira — M. Danilova, Fabrizio — Medven.

Predstava je imela že takrat lep uspeh in je občinstvu močno ugajala.

V sezoni 1934/35 je igrala naša Drama veseloigro »Sluga dveh gospodov« v režiji C. Debevca, ki je delo tudi poslovenil in ga izdal v knjigi leta 1934. Premiera je bila 14. februarja 1935. Z lepim uspehom smo jo igrali desetkrat.

Razno

Na dvorišču starega samostana San Marco v Firenzi je nad vrati Fiesolova slika: vedoči. V prsih mučenika Petra tiči meč. Tudi njegovo čelo je okrvavljeno od trna. Kri mu teče z obraza. Neslišno in težko curljajo težke kaplje z izmučenega, trpečega lica. Toda on drži kazalec krčevito na ustnicah. Drži se ves ponosen, preprost in sproščen. Usta možato zaprta. Samo v nemih očeh živi ono, česar ne more povedati, česar povedati ni mogoče.

»Vzemite človeku upanje in spanje« — tako je rekel nekoč Kant — »in napravili boste iz njega najbolj klavrno bitje«. Nietzsche pa je k temu dostavil: »Zavest, da ve, mu krade upanje in spanje...« Kaj, če bi bilo res tako?

Če bi mogel mladenič, ves zasanjan v najlepše, naenkrat izpregledati, kako bo gledal na vse to čez leta, bi takoj obupal in umrl...« Da, gotovo! Toda on vendar sanja in upa. Njegova kri valovi v opojnosti in omami velikih idej. To je mladost človeka.

Toda čim bolj se staramo in postajamo zrelejši, tem bolj zori v nas: razumevati brez žalosti, razumeti brez upanja. Sprejemati, kar mora biti, odobravati, kar pač pride.

To je čas velikega miru. Doba smehljaja. Tragedija je v mladosti. Starost pa ima humor.

*

Ako dva igralca govorita o svoji stroki, načneta prav gotovo vprašanje, ali mora umetnik to, kar na odru predstavlja, občutiti in doživeti ali pa ostati napram vsemu temu popolnoma hladen. In prav gotovo bo prvi izjavil, da je vse, kar igra, v svoji notranjosti globoko in krvavo občutil: junake, morilce, norce in lopove. Drugi bo pa z mirom in ponosom izjavil, da je takrat, ko je igral blaznega kralja Leara, mislil ves čas samo na kavijar in ostrige.

Novice iz Drame

Prihodnji teden bo v Drami vprizorjena Ogrinčeva igra iz polpretekle dobe »V Ljubljano jo dajmo«, ki spada med najbolj priljubljene in najbolj igrane naše starejše igre. Igrali bodo: P. Juva-nova, A. Levarjeva, Rakarjeva, Starčeva, Cesar, Drenovec, Košuta, Peček, Benedičič in Brezigar. Režiser: M. Skrbinšek.

Lastnik in izdajatelj: Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani. Predstavniki:
Oton Zupančič. Urednik: Fr. Lipah. Za upravo: Ivan Jerman Tiskarna
Makso Hrovatin. Vsi v Ljubljani.

MIRAN

(Alla bella locandiera)

Commedia in tre atti di Carlo Goldoni

Traduzione di dott. V. Knaflič

Scenografo: ing arch. E. Franz

Regia di Giuseppe Kovič

Il cavaliere di Ripafratta	Jan
Il marchese di Forlipopoli	Gregorin
Il conte d'Albafiorita	Verdonik
Mirandolina, locandiera	M. Danilo
Ortensia } comiche {	Gabrijelčič
Dejanira }	V. Juvan
Fabrizio, cameriere di locanda	Gorinšek
Servitore del Cavaliere	Benedičič
Servitore del Conte	Podgoršek

La scena si rappresenta nella locanda di Mirandolina

La cassa si apre alle ore 17   Inizio della rappresentazioni alle ore 17.30
Fine dello spettacolo alle ore 19.45

Platea: I. fila	Lit. 20 [—]
II.-III. "	18 [—]
IV.-VI. "	16 [—]
VII.-IX. "	16 [—]
X.-XI. "	14 [—]
XII.-XIII. "	12 [—]
Balcone: I. "	14 [—]
II. "	12 [—]
Palchi: platea (4 persone)	72 [—]
I. piano 1-5 "	72 [—]
6-8 "	80 [—]

balcone (4 persone)	Lit. 48 [—]
Posti aggiunti nei palchi:	
platea	14 [—]
I. piano	14 [—]
balcone	10 [—]
Galleria I. fila	8 [—]
II. "	7 [—]
III. "	6 [—]
Ingresso in galleria	1.50
Ingresso per gli studenti	2.50

I biglietti si vendono alla cassa diurna del Teatro dell'Opera dalle 10.30 alle 12.30 e alle 16.30 dalle 16, alle 18, e alla cassa del Teatro drammatico mezz'ora prima dell'inizio delle rappresentazioni. Le tasse sono comprese.

OLINA

(Pri lepi krčmarici)

Komedija v treh dejanjih — Spisal Carlo Goldoni

Prevel dr. V. Knaflič

Scenograf: ing. arch. E. Franz

Režiser: Jože Kovič

Vitez Ripafrotta	Jan
Markiz Forlipopoli	Gregorin
Grof Albafiorita	Verdonik
Mirandolina, krčmarica	M. Danilova
Hortenzija } gledališki igralki {	Gabrijelčičeva
Dejanira }	V. Juvanova
Fabricij, natakar	Gorinšek
Vitezov sluga	Benedičič
Grofov sluga	Podgoršek

Dogaja se v Mirandolinini krčmi

Blagajna se odpre ob 17

Začetek ob 17.30

Konec ob 19.45

Plačilo: Sedeži I. vrste	Lit. 20,-	Lože balkonske (4 osebe)	Lit. 48,-
.. II.-III. vrste	18,-	Dodatni ložni sedeži: v parterju	14,-
.. IV.-VI. "	16,-	.. v I. redu	14,-
.. VII.-IX. "	16,-	.. balkonski	10,-
.. X.-XI. "	14,-	Galerija: Sedeži I. vrste	8,-
.. XII. XIII. "	12,-	.. II. "	7,-
Kon: Sedeži I. vrste	14,-	.. III. "	6,-
.. II. "	12,-	Galerijsko stojišče	150
.. v parterju (4 osebe)	72,-	Dijaško	250
.. v I. redu (4 osebe) št. 1-5	72,-		
.. v I. redu . . . . . št. 6-8	80,-		

Plačilo se v predprodaji pri dnevni blagajni v opernem gledališču od 10.30 do 12.30 ure, do 18. ure, in pri blagajni v drami pol ure pred pričetkom predstave. Takse so vračunane.

